

Motion till riksdagen 2012/13:C368

av Kurt Kvarnström och Peter Hultqvist (S)

Beräkning av inkomstförlust i personskadereglering

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regleringar av personskador.

Motivering

Vi har kunnat se att vid beräkning av inkomstförlust har försäkringsbolagen avslagit att traktamentsersättning skall ingå i inkomstunderlaget, med hänvisning till en dom i Högsta domstolen (NJA 1985 s. 843) angående inkomstförlust av traktamentsersättning.

Det skall anmärkas att NJA 1985 s. 843 gällde en arbetstagare i statlig tjänst och förlust av statliga traktamenten. HD ansåg att skattefria traktamenten inte skall medräknas i inkomstunderlaget, utan att de hade till syfte att täcka merkostnader.

I ovan nämnda dom tar HD även upp frågan om traktamente inom det privata området. HD uttrycker att den skattemässiga behandlingen av traktamentet skulle vara avgörande om det skall medräknas i inkomstunderlaget.

1991 års skattereform innebar att traktamentena indelades i skattepliktiga och skattefria sådana. Avsikten var att den skattefria delen skall täcka de faktiska kostnaderna. (prop. 198/90:110 s. 344 samt prop. 1992/93:127 s. 28.).

Efter skattereformen kom Skatteverket med nya regler beträffande traktamenten och andra kostnadsersättningar. När en arbetsgivare betalar ut traktamente vid tjänsteresa med övernattning i Sverige ska han inte göra skatteavdrag på den del av traktamentet som ligger inom gränsen för det avdragsgilla schablonbeloppet. Det är dessa som man i dagligt tal kallar för ”skattefritt” traktamente.

Fel! Okänt namn på

Många arbetsgivare betalar ut traktamente med högre belopp än det avdragsgilla schablonbeloppet. Detta innebär att arbetsgivaren ska göra skatteavdrag och betala arbetsgivaravgifter på den överskjutande delen samt redovisa denna som lön på kontrolluppgiften.

Arbetsgivaren skall följa kollektivavtalet och naturligtvis Skatteverkets regler. När det gäller traktamenten överensstämmer bestämmelserna i kollektivavtalet till fullo med Skatteverkets regler.

När föredragande statsrådet behandlade lönetillskott i form av traktamente, uttalade han, att när det gäller ersättningar som närmast har karaktären av traktamente och liknande förmåner prövas om ersättningen uteslutande ”har till syfte att täcka” kostnader eller om den – som inte sällan är fallet – helt eller delvis kan betraktas som lönetillskott.

Härmed kan man endast uppfatta föredragande statsrådets uttalande att han hänvisar till gällande skattelagstiftning, dvs. att skattepliktiga delen av traktamentet är en sådan förmån som utgör skattepliktig intäkt av tjänst. (prop 1975:12 s. 147).

Skadestånd för inkomstförlust avser – förutom bortfall av lön – förlust av tillägg av olika slag som ingår i arbetsgivarens ersättning för arbetsprestationer (overtidstillägg, risktillägg e.d. samt traktamente eller liknande förmåner till den del de kan betraktas som lönetillskott, SOU 1995:33 s. 73).

Inkomstförlusten ska beräknas individuellt, varför inkomstförhållanden måste beräknas i varje enskilt skadefall även om vissa yrken och branscher tillämpar samma lönesättning. Vidare måste försäkringsbolaget inhämta uppgifter om andra löneförmåner som hör till lönen, såsom semesterlön, traktamente och reseersättning, lönetillägg för obekvämt arbetstid, regelbunden övertid, ackord och naturaförmåner samt vinstandelar, fondavsättning, resultatbonus m.m. (SOU 2009:96 s. 142).

Enligt doktrin (se bl.a. Erland Strömbäck, Bertil Bengtsson, kommentar till skadeståndslagen) presumeras skattepliktiga traktamenten utgöra lönetillskott. Den skattemässiga behandlingen är vägledande.

Skattepliktiga traktamenten beaktas när inkomstlivränta skall fastställas enligt lag om arbetsskadeförsäkring. I SOU 2009:96 har mitt på sidan 23 anförts följande: ”Utredningen föreslår därför att ett försäkringsbolag skall till Försäkringskassan betala vad myndigheten utgett som ersättning enligt lagen om allmän försäkring eller lagen om arbetsskadeförsäkring, om det senare avgjorts att en inkomstförlust som ersättning grundat sig på uppkommit i följd av trafik.” Det kan således konstateras att kommittén gör bedömningen att skattepliktiga traktamenten i slutändan skall ersättas ur trafikförsäkringen.

När Försäkringskassan skall fastställa livränta vid arbetsskada ingår de skattepliktiga ersättningarna i livränteunderlaget. Det finns ingen anledning att det skulle ses på annat sätt ur skadeståndsrättslig synvinkel.

Vi hänvisar också till prop. 1975:12 s. 150–153 där man framför att det finns anledning att påpeka att bedömningen inom den allmänna försäkringen utförs av myndigheter som har att beakta alla förekommande omständigheter, medan bedömningen inom skadeståndsrätten är helt beroende av det material som förebringas av parterna. Det kan därvid tänkas att parterna av kostnads-skäl eller andra orsaker föredrar att låta prövningen ske på grundval av ett

Fel! Okänt namn på

betydligt mera begränsat material än som kommer till användning inom den allmänna försäkringen.

Skattebetalningslagen har från i år ersatts av skatteförfarandelagen (2011:1244). Bestämmelserna om att skatteavdrag ska göras på dessa slag av kostnadsersättningar som överstiger avdragsgilla schablonbelopp finns i 10 kap. 3 § punkterna 9 och 10.

Motsvarande bestämmelser om arbetsgivaravgifter finns i 2 kap. 11 § punkt 1 socialavgiftslagen (2000:980) och innebär att en arbetsgivare som betalar ut bilersättning eller traktamente över avdragsgilla schablonbelopp ska betala arbetsgivaravgifter på den överskjutande delen.

Även vid beräkning av pensionsgrundande inkomst finns dessa bestämmelser. I 59 kap. 8 § socialförsäkringsbalken står: ”Med lön likställs kostnadsersättning som inte undantas vid beräkning av skatteavdrag enligt 10 kap. 3 § 9 eller 10 skatteförfarandelagen (2011:1244).”

Den skattepliktiga delen av traktamentet har till följd av sin konstruktion ett beaktansvärt värde för den skadelidande. Vidare är förlusten en adekvat följd av att den skadelidande blivit arbetsoförmögen.

Från 1985 och framåt i tiden har ersättningar i form av skattepliktiga traktamenten, bilersättningar och liknande blivit mycket vanligare utöver de schablonmässiga statliga skattefria ersättningarna.

Här måste man ställa sig frågan om varför inte Skatteverkets regler, socialförsäkringsbalken och statens egen utredning inte överensstämmer med skadeståndslagen. För oss är detta obegripligt.

Det kan i och för sig vara en tolkningsfråga av skadeståndslagen, men som rättsäkerheten ser ut idag efter de förändringar som skett behövs förtydliganden.

Vi föreslår att det görs en översyn av de frågor som berörs i motionen.

Stockholm den 4 oktober 2012

Kurt Kvarnström (S)

Peter Hultqvist (S)